

Hoe betrek je ouders bij de oprichting van een IKC?

Het avontuur van IKC De

De inrichting van een integraal kindcentrum is een avontuur dat verschillende partijen met elkaar aangaan. Als je in dat ontwikkeltraject – van begin af aan – de ouders betrekt, dan kun je het met recht een spannend avontuur noemen. Lees in dit artikel over de belevenissen in de Middelburgse wijk de Griffioen.

Joyce Bommer is werkzaam als projectleider, adviseur en coach (info@rasterprojecten.nl)

Wat doe je als de scholen in je wijk krimpen en de kinderopvang dreigt te verdwijnen? In de Middelburgse wijk de Griffioen lieten ouders een storm van protest horen over het verdwijnen van de kinderopvang. Daarom gingen kinderopvang, scholen, gemeente én deze ouders gezamenlijk aan de slag in de wijk: een nieuw IKC is het resultaat.

Zonder blauwdruk

In de nazomer van 2012 hebben twee basisscholen, een kinderopvangorganisatie, de gemeente Middelburg en bijna vijftig ouders zichzelf tot doel gesteld om de leegloop van scholen en kinderopvang in hun eigen wijk tegen te gaan door een integraal kindcentrum met daarin een nieuwe samenwerkings-school te stichten. 'Goed onderwijs' is het einddoel van alle betrokkenen. Van begin af aan is er gekozen voor een open, participatieve aanpak waarbij niet

alleen bestuurders en geldschieters betrokken zijn, maar ook ouders. Het is als het ware een 'ontdekkingsreis' die van alle deelnemers vraagt om een open en constructieve attitude. Maar zoals dat met ontdekkingsreizen gaat: er wordt meestal niet over gebaande paden gelopen! Bestuurders én gemeente hebben hun nek uitgestoken om de gezamenlijke inrichting tot een succes te maken. De professionals, te weten leerkrachten, pedagogisch medewerkers, directies en ouders hebben meegedacht en meegewerkt. Zonder blauwdruk voor het te lopen traject is er gaandeweg steeds meer draagvlak ontstaan bij alle betrokkenen. Dat maakt de totstandkoming van het kindcentrum De Aventurijn tot een mooi maar bewerkelijk avontuur.

Ontmoetingsonderwijs

IKC De Aventurijn biedt vanaf augustus 2014 ontmoetingsonderwijs aan kinderen in de leeftijd van 0 tot en met 12 jaar. Kinderen van verschillende levensbeschouwelijke achtergrond ontmoeten elkaar om te spelen, te leren en om zichzelf te ontwikkelen. Het gaat daarbij om de totale ontwikkeling

Schema 1 Ontmoetingsonderwijs op De Aventurijn

Human Touch Photo

Aventurijn

van het kind. De Aventurijn wil een veilige en rijke leeromgeving bieden.

Het programma van het kinderdagverblijf en de peutergroep loopt naadloos door in dat van de basisschool. Er zijn ook koppelingen gemaakt met het naschoolse activiteitenprogramma en de buitenschoolse opvang. Het levensbeschouwelijke ontmoetingsonderwijs in De Aventurijn krijgt concreet gestalte in de professionele kernwaarden voor teamleden, in dagelijkse rituelen en symboliek en in een drietal filosofer- of theologiseermomenten per week waarbij in alle groepen gebruikgemaakt wordt van dezelfde eenvoudige thema's (zie Schema 1 Ontmoetingsonderwijs op De Aventurijn). Met name over de invulling van de drie levensbeschouwelijke momenten per week heeft er intensief overleg plaatsgevonden tussen leerkrachten, werkgroepen, projectgroep en ouders.

Inrichting van het project

Voordat de deuren van het nieuwe IKC De Aventurijn in augustus 2014 echt openzwaaien, is er, zoals ze in Zeeland zeggen, heel wat water door de Schelde gegaan. In het najaar van 2012 is er een projectstructuur opgetuigd met een stuurgroep, projectgroep, klankbordgroep en diverse taak- en werkgroepen met verschillende opdrachten (zie Schema 2 Projectstructuur IKC Aventurijn).

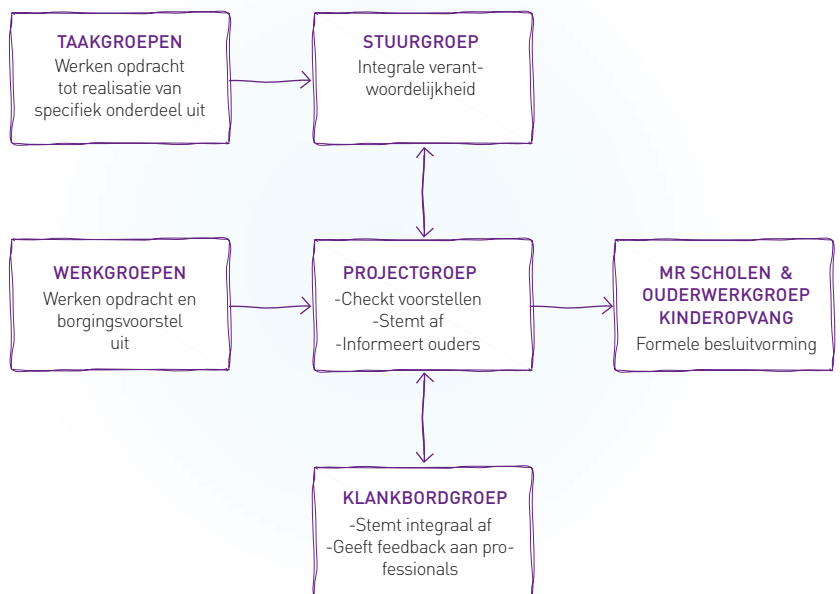
De taakgroepen worden voornamelijk bemenst door professionals (leerkrachten, pedagogisch medewerkers), de werkgroepen door ouders én professionals. Gezamenlijk buigen ze zich over allerlei relevante thema's, zoals: het pedagogisch fundament, de samenwerking in een multidisciplinair team, de schooltijden, de levensbeschouwelijke visie, de relatie tussen school en omgeving, de inrichting van het gebouw en de gebruikte kleurstelling, enzovoort.

De schoolbesturen van de bestaande openbare en christelijke school in de wijk maken onderling financiële en organisatorische afspraken over het schuiven met leerlingen en personeel. Dankzij hun coöperatieve opstelling wordt stagnatie vermeden. Bestuurlijke, personele en financiële kaders ontstaan gaandeweg.

In de aanloopfase en opbouwfase leveren taak- en werkgroepen voorstellen aan waarin ze de realisatie van een specifiek onderdeel uitwerken en met borgingsvoorstellen komen. De projectgroep en de stuurgroep toetsen de voorstellen op haalbaarheid en onderlinge samenhang en daarna worden de voorstellen ter besluitvorming voorgelegd aan de medezeggenschapsraad van de scholen en de ouderwerkgroep van de kinderopvang. De projectgroep stemt daarnaast eens in de zes weken de voortgang van het project af met de klankbordgroep.

Het schooljaar 2013-2014 fungeert als een opbouwfase (zie Schema 3 op pagina 26). Het voormalige schoolgebouw van de CBS de Cederhof wordt momenteel verbouwd volgens de uitgangspunten zoals vastgelegd in de vastgestelde missie-visie documenten (zie 'opbouw- >>

en geldschietters betrokken, maar ook ouders

Schema 2 Projectstructuur IKC Aventurijn

Schema 3 Fasering project IKC Aventurijn

fase' Schema 3). In de tussentijd is de werkgroep 'Inhoud' dit schooljaar al gestart met de inrichting van het ontmoetingsonderwijs in het bestaande schoolgebouw van OBS de Bijenburch. In de overgang tussen de bestaande en de nieuwe situatie wordt er momenteel in de groepen 1, 2 en 3 derhalve al vorm gegeven aan ontmoetingsonderwijs, vooruitlopend op een invulling voor het gehele team vanaf augustus 2014. Aangezien de ouders volop betrokken zijn bij de besluitvorming hierover, is dit voor niemand echt een verrassing.

Participatieve aanpak

De open, participatieve aanpak is een bewuste keuze geweest van de projectgroep. 'Gedoe komt er toch', zo stellen Swieringa en Jansen (2005) en de keuze om dat 'gedoe' met elkaar te delen ligt ten grondslag aan een participatieve aanpak. Werkend vanuit de overtuiging dat vernieuwing tot stand komt door de ontwikkeling van nieuwe mentale modellen en nieuwe bestuurspatronen (De Caluwé & Vermaak, 2010) is binnen het project op zoek gegaan naar een levendige interactie tussen de vele actoren in het ontwikkeltraject.

Geralda Jansen is een van de ouders die van meet af aan betrokken is en deelneemt aan de werkgroep die de samenwerking met de schoolomgeving onderzoekt (zie Schema 4). Zij is moeder van twee zonen op de christelijke school, maar ze voelt zich ook beroepsmatig gestimuleerd door het traject dat er gelopen is (ze werkt als relatiebeheerder

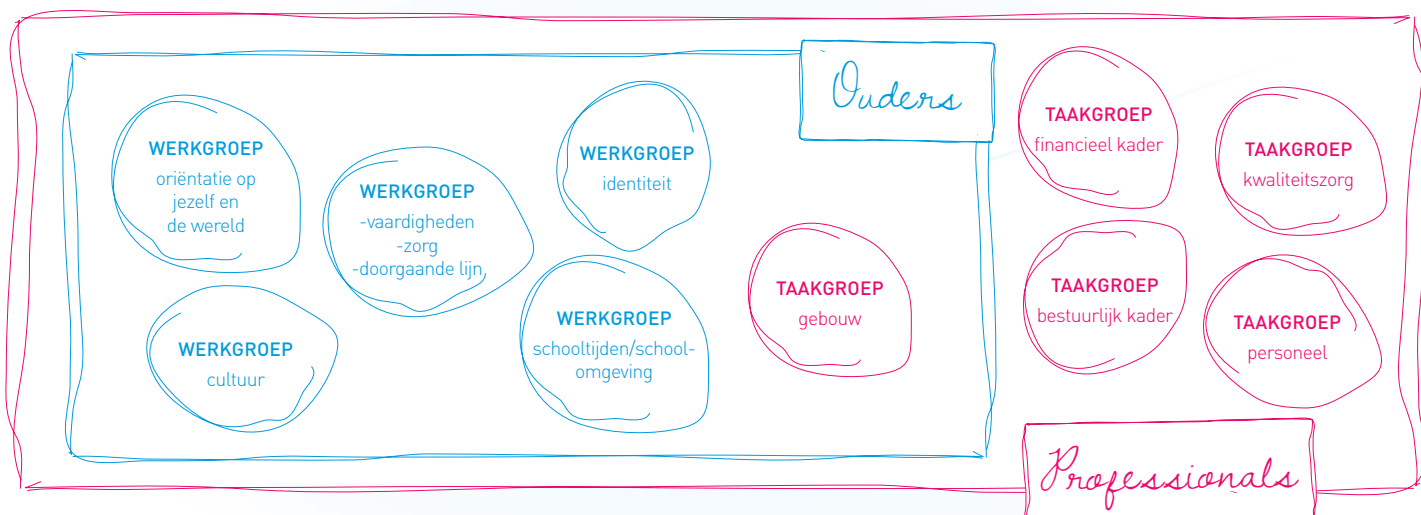
en ambulant begeleider bij Qwestor voor cluster 4). 'We bouwen aan iets moois met elkaar', zegt Jansen. Het enthousiasme straalt van haar af als ze begint te vertellen en daarnaast is ze open genoeg om ook de minder prettige kanten van de participatieve aanpak te benoemen: 'Zoveel mensen, zoveel wensen leidt vaak tot gedoe, ouders en professionals hebben soms andere doelen voor ogen en dus is het niet altijd mogelijk om op hetzelfde

niveau te denken en samen te werken. De ervaring leert dat de projectleiding de verschillende partijen met elkaar blijft verbinden en dat alle betrokkenen door het einddoel voor ogen te houden bereid zijn om over hun schaduw heen te stappen. Ouders en professionals zien nu "weer een toekomst voor de school en de wijk". Die nieuwe toekomst is gebaseerd op betekenisvolle ontmoetingen tussen ouders en professionals die in de aanloop- en opbouwfase van het project al tot verbinding en intensieve samenwerking geleid hebben.'

Samen op zoek

In de opbouwfase van het project (zomer 2013) is er door onderbouwleerkrachten en ouders gewerkt aan een adequate invulling van het voorgenomen ontmoetingsonderwijs voor groep 1, 2 en 3. In de praktijk blijken er voor christelijk levensbeschouwelijk onderwijs meer materialen voor handen te zijn dan voor openbaar levensbeschouwelijk onderwijs. De werkgroep 'Identiteit' is dan ook nog steeds op zoek naar een passende methode voor de onderbouw (naast de nu gebruikte methode *Kind op maandag* wordt er ook gekeken naar *Kleur op school*, *Hemel en Aarde* en *Trefwoord*). Het filosoferen met kinderen vraagt met name in de onderbouw om een voor jonge kinderen begrijpelijke aanpak. Het openbaar onderwijs kan daarin niet terugvallen op een verteltraditie die binnen het christelijk onderwijs (met bijbelverhalen) gebruikelijk is. In het voorjaar van 2014 zijn onderbouwleerkrachten en ouders samen op zoek gegaan naar

Schema 4 Verdeling van ouders en professionals over de diverse taak- en werkgroepen

materialen die het openbaar levensbeschouwelijk onderwijs in de onderbouw zouden kunnen versterken. Het ontmoetingsonderwijs wordt ook hier geconcretiseerd in een doorlopende dialoog tussen ouders en professionals.

Hete hangijzers

Zoals te verwachten van een project waarbij veel verschillende partijen betrokken zijn, blijken sommige thema's gevoeliger te liggen dan andere. Het is heel verleidelijk om juist die 'hete hangijzers' in een klein gezelschap op bestuurlijk niveau af te kaarten en daarna draagvlak te gaan zoeken voor de reeds genomen besluiten. In de praktijk van alledag blijkt dat echter meestal niet goed uit te pakken. Draagvlak creëren voor reeds genomen besluiten is een route die weerstand oproept bij ouders en professionals. Door de omgekeerde weg te bewandelen en alle betrokkenen samen de besluiten te laten nemen, kan die weerstand verminderd en zelfs vermeden worden. Van der Loo, Geelhoed en Samhoud (2011) beschrijven de kenmerken en fasen van dit omgekeerde proces uitvoerig en inspirerend. Als het ontwikkelen van visie een gezamenlijke expeditie wordt, dan raakt dat aan de eigen innerlijke drijfveren van deelnemers. Het is echter een illusie om te veronderstellen dat dat vanzelf gebeurt. Ook het ontwikkeltraject van de Aventurijn kende 'hete hangijzers':

Levensbeschouwelijke grondslag

In de Griffioen werken OBS de Bijenburch en CBS Cederhof samen met de buitenschoolse opvang, kinderopvang en peutergroep De Speelboot. De scholen en de kinderopvangvoorzieningen vallen onder drie verschillende Walcherse besturen; respectievelijk de openbare scholengroep Archipel Scholen, de christelijke scholengroep Onze Wijs en Kinderopvang Walcheren. Waar kiest een werkgroep in zo'n geval voor? In Middelburg wilden de werkgroepen vermijden dat de grondslag 'Openbaar Plus' óf 'Christelijk Light' zou worden. Geen van beiden is voor de Griffioen een aantrekkelijke oplossing gebleken. Uiteindelijk is er gekozen voor 'een actieve, pluriforme opdracht, voortkomend uit de beide levensbeschouwelijke richtingen van de openbare en christelijke school. Deze samenwerking – zoals uitgewerkt in het ontmoetingsonderwijs – draagt bij aan de ontwikkeling van het kind met aandacht voor de waarden en normen die De Aventurijn hanteert en nastreeft'.

Schooltijden

Ook het onderwerp schooltijden is een gevoelig thema, waarover voor De Aventurijn nog geen besluit genomen is. Wel is duidelijk dat dit onderwerp de gemoederen bezighoudt vanwege alle consequenties die handhaving of juist wijziging van de huidige schooltijden heeft voor werknemers, besturen, ouders én kinderen. De klankbordgroep

Tips uit de praktijk van De Aventurijn

- Volg de ontwikkelingen van De Aventurijn op www.kindcentrumgriffioen.nl
- Stel vooraf met elkaar vast welk einddoel je voor ogen hebt en houdt daaraan vast onder alle weersomstandigheden!
- Blijf met alle partijen communiceren over de vorderingen, ook als de activiteiten even voornamelijk 'achter de schermen' plaatsvinden. Laat geen lange radiostiltes vallen, want dan verliezen mensen hun betrokkenheid.
- Zorg dat er in de projectgroep voldoende mensen geplaatst zijn met verbindende kwaliteiten. Het actieve 'verbinden' werkt als smeerolie in vastgelopen systemen.
- Ben voorbereid op de hoogte- en dieptepunten die je met elkaar mee zult maken. Struikel niet over details en futiliteiten.
- Kus de visie wakker! Enthousiasmeer en maak ruimte voor actieve veranderaars in het team en de wijk. Doe het niet alleen, want samen is het effectiever en leuker!

fungeert in dit geval als de 'ogen en oren van de achterban'.

Inhoud van het onderwijs

Er zijn diverse werkgroepen die zich bezighouden met de inhoud van het onderwijs. Aan deze werkgroepen nemen telkens zowel ouders als professionals deel. Marzano (2007) pleit voor het versterken van de communicatie met ouders en de invloed van ouders op de besluitvorming in de school. En alhoewel de ouders in dit project uitvoerig betrokken zijn bij de inhoudelijke vormgeving van het onderwijs, is de afstemming tussen individuele behoeften en belangen van ouders en het algemeen belang van de school als geheel geen sinecure. Zoals Geralda Jansen het als ouder zelf formuleert: 'Als iedereen zijn eigen stokpaardje heeft, is het voor het team niet meer haalbaar om daar één geheel van te maken.' In dit geval is het dus wijs om vooraf met elkaar af te spreken over welke inhoudelijke onderwerpen ouders mee kunnen en mogen praten en de prioritering van die onderwerpen met elkaar vast te stellen. 🌟

Met dank aan Emile Eshuis (RPCZ), projectleider IKC Aventurijn.

Literatuur

- Caluwé, L., de & Vermaak, H. (2010). *Leren veranderen. Een handboek voor de veranderkundige*. Deventer: Kluwer.
- Jutten, J. (2007). *De systeemdenker in actie. Leidinggeven in een lerende school*. Echt: Natuurlijk Leren.
- Kotter, J. (1990). *A force for change: how leadership differs from management*. New York: The Free Press.
- Loo, H., van der, Geelhoed, J. & Samhoud, S. (2011). *Kus de visie wakker. Organisaties energiek en effectief maken*. Den Haag: Sdu Uitgevers/Academic Service.
- Marzano, R.J. (2007). *Wat werkt op school. Research in actie*. Middelburg: Bazalt.
- Swieringa, J. & Jansen, J. (2005). *Gedoe komt er toch*. Schiedam: Scriptum.